

Karolina Kupis

RODZINNA TOŻSAMOŚĆ NARRACYJNA POLSKICH EMIGRANTÓW W WIELKIEJ BRYTANII

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Dociekania badawcze niniejszej dysertacji zorientowane zostały wokół procesu (re)konstruowania rodzinnej tożsamości narracyjnej w kontekście doświadczeń biograficznych związanych z emigracją. Przedmiotem badań własnych jest rodzinna tożsamość narracyjna polskich emigrantów w Wielkiej Brytanii. Źródłem danych oraz przedmiotem analizy uczynione zostały narracje autobiograficzne emigrantów (tj. par małżeńskich) na temat historii ich życia, historii życia rodziny, zawierające opisy subiektywnego postrzegania świata i siebie w świecie.

Rozwój człowieka jest procesem trwającym przez całe życie. Podobnie (re)konstruowanie tożsamości jest procesem całożyciowym. Występuje ścisły związek między narracją a tożsamością człowieka. Autorka starała się ukazać, że na treść narracji w znaczący sposób wpływa fakt wyjazdu z kraju oraz pozostawanie poza jego granicami przez dłuższy czas. Podstawowym założeniem badań własnych była teza, że kontekst emigracyjny odgrywa istotną rolę w kształtowaniu narracji o biegu życia danej osoby i jej rodziny, ma również znaczenie w procesie konstruowania narracyjnej tożsamości rodzinnej emigrantów. Celem badań własnych było poznanie historii życia polskich emigrantów w Wielkiej Brytanii i ich rodzin oraz wyjaśnienie procesu (re)konstruowania przez nich rodzinnej tożsamości narracyjnej. Liczne doświadczenia życiowe wpisane w biografię człowieka stanowiły kontekst, a czasem także pretekst do (re)definicji tożsamości własnej i rodzinnej. Zmiana ta wyrażała się przez narrację.

Autorka podkreśla również edukacyjny wymiar samej emigracji. Emigracja jako znaczące wydarzenie życiowe prowokuje proces uczenia się umożliwiający adaptację do nowych warunków życia, a także rozwój i autokreację. W tym kontekście autorka badań zwraca uwagę na ścisły związek między biografią, uczeniem się a rodzinną tożsamością

narracyjną.

Praca składa się z wstępu, części teoretycznej, metodologicznej i empirycznej oraz dyskusji badań. Rozdział pierwszy stanowi wprowadzenie w problematykę emigracji, teoretyczną refleksję nad tym, czym jest emigracja, oraz definicyjne rozróżnienie pojęć dotyczących zjawisk migracyjnych. W rozdziale pierwszym przedstawiona została również skala zjawiska emigracji Polaków do Wielkiej Brytanii po 2004 roku oraz społeczno-kulturowy kontekst funkcjonowania rodzin polskich w Wielkiej Brytanii. Rozdział drugi dotyczy pojęcia tożsamości oraz jego rozumienia zarówno w perspektywie klasycznej oraz – co istotne z punktu widzenia prowadzonych badań – narracyjnej. Szczególna uwaga poświęcona została tożsamości rodzinnej oraz rodzinnej tożsamości narracyjnej. Rozdział trzeci pracy stanowi próbę refleksji nad edukacyjnym znaczeniem emigracji w biografjach badanych osób oraz roli sytuacji emigracyjnej w (re)konstruowaniu rodzinnej tożsamości narracyjnej członków badanych rodzin. W rozdziale czwartym zaprezentowane zostały metodologiczne podstawy przeprowadzonych badań, paradygmat projektu badawczego oraz problemy badawcze. Rozdział piąty stanowi prezentację biografii Narratorów przeprowadzoną w oparciu o propozycję Ewy Dubas (2011b) zaadaptowaną na potrzeby przeprowadzonych badań. W tym rozdziale przedstawiono linie życia poszczególnych Narratorów oraz linie życia diad małżeńskich. Dokonana prezentacja Narratorów stanowiła wprowadzenie do rozdziału szóstego, w którym podjęta została próba wyjaśnienia, w jaki sposób sytuacja emigracyjna i doświadczenia z nią związane mogą przyczynić się do rekonstrukcji narracji o sobie i własnej rodzinie. W wyniku pogłębionej analizy narracji wyróżniono następujące elementy rodzinnej tożsamości narracyjnej emigrantów: czas (historia, teraźniejszość i przyszłość rodziny), identyfikacja narodowa, język, tradycje rodzinne, miejsce/dom, ojczyzna, osoby znaczące, religia oraz wartości i symbole.

Na podstawie analizy materiału badawczego opracowano typologię rodzinnych tożsamości narracyjnych emigrantów. Część empiryczna stanowiła próbę przedstawienia rodzinnego mikroświata polskich emigrantów, a także edukacyjnego sensu emigracji. Rozważania zostały oparte na koncepcji floatingu Agnieszki Bron, a także całożyciowego uczenia się Petera Jarvisa i uczenia biograficznego Petera Alheita.

Słowa kluczowe: emigracja, tożsamość, rodzinna tożsamość narracyjna, całożyciowe uczenie, uczenie biograficzne, uczenie egzystencjalne.